

Španska republika napovedala vojno sovražnikom

Parlament sprejel načrt za obrambo republike. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Madrid, 21. okt. — Španski parlament je včeraj za aklamacijski glas razpustil zakon za obrambo republike, ki je bil sprejet leta 1930. Vlada bo lahko razpustila vsako sovražno organizacijo in zatrla časopise, ki delujejo proti republiki.

Kongresnik pripravlja oblozbo proti Mellonu

Označil ga je za največjega sovražnika ameriškega ljudstva

Chicago, (FP) — Resolucija z namenom, da se odstavi zakladniškega tajnika Mellona bo predložena prihodnjemu kongresu. To izjavo je podal Wright Patman, kongresnik iz države Texas, v svojem govoru na konvenciji veteranov svetovne vojne.

Podlaga za obtožbo tvori zakon, ki določa, "da ne sme biti oseba, ki je v direktni ali indirektni zvezi s poslovanjem privatnega podjetja, trgovine itd. zakladniški tajnik Združenih držav in da vsaka oseba, ki krši te določbe, mora biti odstavljena iz urada."

Kongresnik Patman je dejal, da bo predložil pozitivne dokaze o Mellonovih diskvalifikacijah. Po opravičilih spodnje zbornice kongresa bo njegova resolucija morala biti upoštevana in republikanska večina je ne bo mogla potlačiti. Republikanska manjšina se bo morala baviti s tem vprašanjem rada ali nerada.

Patman je označil Mellona za največjega sovražnika delavcev, farmerjev, veteranov vseh vojn in preprostega ljudstva.

"Mellon ni služil pod tremi predsedniki", je dejal kongresnik. "Trije predsedniki so služili pod Mellonom. On je nedvomno nakupil več bogastva tekom sedanjih vojn iz miserije, v katero je dežela zabredla, kot katerikoli drugi vojni dobičkar."

"Mellonizem je nesreča za Ameriko, ker predstavlja organiziran pohlep po bogastvu na škodo ljudstva."

Domač drobiž

Iz Chicago. — Glavni odbor JSKJ se je sešel v torek, 20. t. m., pri W. B. Laurichu v Chicagu, da izvoli gl. tajnika, ki nadomesti pokojnega br. Jos. Pišlerja do prihodnje konvencije. Izvoljen je bil Anton Zbanič iz Pittsburgha, bivši gl. predsednik omenjenega združenja. Kasneje so odborniki obiskali glavni urad SNPJ in si ogledali naše prostore. Obiskovalci so bili: Bartelj, Zbanič, Movern, Kumšček, Mantelj, Laurich, Campa, Balkovec in mrs. Svetič. — Umrli je Roza Potokar, stara 53 let in doma od Mokronoga. Zapuščka moža in osem otrok.

Iz Clevelanda. — Dva mlada roparja sta prišla v Komino slovensko lekarno zadnjo soboto zvečer in odnesla iz registra okrog \$35. V lekarni je bilo deset ljudi, ki so morali biti mirni. Ko sta roparja odhajala, je Komín streljal za njima in enega je menda zadel, toda tovariš ga je zavelel v čakajoči avto, ki je hitro izginil. — Naglo je umrl Almož Škander, star 56 let in doma iz Šlake pri Ljubljani; tu zapuščka ženo, sina in tri hčerke. Bil je tudi član društva št. 5 SNPJ.

Iz Barbortona, O. — Josip Hitič, po domače Kimele, se je nevarno poškodoval pri delu v tovarni. Odpejali so ga v bolnišnico. Opečen je po obrazu in telesu.

Španske ženske, ki žele razpoko, razočarane

Santiago de Compostela, Španija, 21. okt. — Večje število žensk je včeraj navadilo na tukajšnje sodišče, toda vrnilo se je brez uspeha, ker so zvedele, da ne morejo dobiti razpoko, dokler parlament ne odobri ustave v celoti. Upanje, da se bodo lahko ločile od svojih polovic, jim je dala akcija parlamenta, ko je pred par dnevi odobril točko v predlagani konstituciji, ki legalizira razpoko.

Španjo grozi stavkarjem

Boston, Mass. — Župan Curran je obvestil stavkajoče prireditelje, da morajo prireditelji na zahtevo delodajalcev povzati Joseph Ryana, predstojnika unije, da v njihovem imenu izravna stavko. Če tega ne stori, bo on posegel vmes in razpisal splošno.

JAPONSKA PRI- PRAVLJENA NA POGAJANJA

Tokio prejel Briandov načrt gibanja končanja spora v Mandžuriji. — Ameriška vlada opozarja na obveznosti Kelloggovega mirovnega pakta

Tokio, 21. okt. — Uradni krogi javljajo, da je Japonska pripravljena na direktna pogajanja z zastopniki kitajske koalicijske vlade glede konflikta v Mandžuriji.

Tokio z nestrpnostjo pričakuje izida konferenc v Sangaju, od katerih se nadeja, da bodo rezultirale v konsolidaciji Kitajske.

Eugene Cen, bivši član nacionalističnega kabineta, ki je zapustil predsednika Kaišeka in se pridružil kantonski struji, bo morda postal zunanji minister v centralni kitajski vladi.

Zenova, 21. okt. — Prihodnji korak za vzpostavitev miru v Mandžuriji mora podvzeti Japonska.

Svet Lige narodov pričakuje od japonske vlade odgovor glede Briandovega načrta, ki je bil predložen načelniku japonske delegacije v Ženevi Kenčiki Yošizawu, in je bil pozneje poslan v Tokio.

Briandove sugestije glede restavriranja miru v Mandžuriji niso bile uradno raztolmačene, toda opazovalci, ki so v stalnih stikih z Ligo narodov, so izjavili, da predvidevajo odpoklic japonskih čet iz zasedenega ozemlja. Vsa japonska vojska se mora nadomestiti s dvema kitajskima, da se tako zaščiti japonska življenja in lastnina. Ta proces bi nadzorovala nevtralna komisija, ki bi jo imenoval Svet Lige narodov.

Washington, D. C., 21. okt. — Ameriška vlada je sinoči poslala dve identični notji Japonski in Kitajski, v katerih ju opozarja na obveznosti Kelloggovega mirovnega pakta, katerega sta podpisali.

V uradu državnega tajništva prevladuje sedaj večji optimizem, ker je Japonska umaknila svoj protest glede sodelovanja zastopnika ameriške vlade na posvetovalne Sveta Lige narodov, ki se trudi, da se konča japonsko-kitajski konflikt, ter vlad zagotovila japonskega poslanika v Washingtonu, da se situacija v Mandžuriji stalno izboljšuje.

Reševanje premogovne krize v Kanadi

Halifax, Kanada. — Dominionska vlada je nedavno povečala carino na uvoz premoga za 25 centov na tono, poleg tega pa je dala tudi finančno pomoč pri transportaciji premoga po železniških linijah iz Nove Škotske v gornjo Kanado.

Dočim rudarska unija v Kanadi molči glede koristi, ki jih bo imela premogovna industrija od teh odredb, je župan mesta Sydney in lastnik več premogovnikov izjavil, da bi bila morala biti carina zvišana od 50 centov do \$2 na vsako tono, kar bi pripomoglo k stabiliziranju premogovne industrije.

Kongresnik bo zahteval preiskavo

Boston, Mass. — Kongresnik William Prendergast je izjavil, da bo zahteval, da kongres odredi preiskavo, ker se državni pomoči rabi za restavracijo in spalnice stavkavozov, ki so prevzeli delo stavkajočih pristanišnih delavcev.

Protestni shodi za Mooneyja

Shodi so aranžirani v mnogih mestih. — Velike demonstracije v San Franciscu. — Fremont Older o governerju Rolphu

San Francisco, Cal. — (FP) — Mooneyjev poziv na delavske organizacije in liberalne skupine, naj se zedinijo v enotni fronti za njegovo osvoboditev, ni ostal brez uspeha. V Kaliforniji in drugih zapadnih državah, kakor tudi v nekaterih krajih na vzhodu, so se že strle skupaj razne delavske skupine in pričele z novim gibanjem za osvoboditev Mooneyja in Billingsa.

Pred nekaj dnevi se je vrnil v San Franciscu gigantni protestni shod v mestnem avditoriju, katerega se je udeležilo deset tisoč oseb. Prej pa so se vršile demonstracije. Na shodu so nastopile kot govorniki prominentne osebe, ki se že dolgo let borijo za sprostitev obeh žrtv razrednega boja in katerih govori so bili poslani po radiu širom pacifičnega obzolja.

Med govorniki je bil tudi Fremont Older, urednik tujakinskega dnevnika in aktiven v Mooneyjevem obrambnem gibanju, ki je rekel, da bi bilo "veliko lažje priboriti Mooneyju svobodo, ako bi bil kriv kot pa, ker je nedolžen. Ako bi bil imel governer Young pogum in oprstil oba moža, bi bil danes še governer. In glede sedanjega governerja Rolpha: intelektualno sem v strahu, emocionalno imam upanje."

Govorili so tudi Lincoln Steffens, ki je rekel, da slučaji kot so Dreyfusov, Sacco-Vanzettijev in Mooney-Billingsov, pokazujejo, da je pravica nemogoča v vseh državah, ki elone na krivičnih ekonomskih principih: Fred Moor, ki je bil aktiven v obrambi Saccas in Vanzettija in je sedaj prevzel obrambo Mooneyja, je rekel, da je akcija največja potreba. Nastopila sta tudi Ameringer in John D. Barry.

Shodi so aranžirani tudi v raznih mestih Kalifornije, Oregona, Washingtona, Idaho, Wyominga, Montane in Colorada. Na shodu v San Franciscu so bili predstavljeni tudi igralci igre "Precedent," ki predstavlja Mooney-Billingsov slučaj. V novem gibanju je aktivna tudi Kalifornijska delavska federacija in nji pridružene unije.

Volilna kampanja v San Franciscu

San Francisco, Cal. — V tem mestu je v teku vroča volilna kampanja za izvolitev župana. Komunisti in socialisti so postavili svoje kandidate. Socialistični kandidat je Alexander Horr, bivši kandidat za governerja.

Izgleda, da bo izvoljen Angelo Rossi, ki je bil imenovan za župana, ko je Rolph prevzel governerski urad.

Kongresnik bo zahteval preiskavo

Boston, Mass. — Kongresnik William Prendergast je izjavil, da bo zahteval, da kongres odredi preiskavo, ker se državni pomoči rabi za restavracijo in spalnice stavkavozov, ki so prevzeli delo stavkajočih pristanišnih delavcev.

AMERIKA IN RAZ- OROŽITVENA KONFERENCA

Hooverjeva administracija postaja mehka, ker se ne mara zameriti Franciji

Washington, D. C. — (FP) — Državni department je prvokazal, da je izgubil upanje, da bi razorožitvena konferenca, ki se odprla v prihodnjem februarju v Ženevi, odredila definitivno redukcijo oboroževanja. To je razvidno iz izjave Pierre Boala, uradnika v državnem departmentu in Stimsonovega svetvalca.

"Zavedati se moramo," je dejal Boal, "da bo prihodnja konferenca tvorila le člen v verigi, ki naj združi narode v miru in harmoniji. Mnogi menijo, da imam mi po skušnjah sadnih let pravico pričakovati drastične redukcije v oboroževanju, toda to se ne more doseči samo s eno konferenco ali dogovorom."

Boal je poudarjal redukcijo, ne razorožitve. Njegova izjava je dala povod ciničnim spekulacijam glede namena razorožitvene konference, ki ne bo razorožila narodov.

Njegova izjava kaže, da je Hooverjeva administracija revdirala svoje stališče, kajti prej je vedno poudarjala, da mora priti do radikalne razorožitve na ženevski konferenci. Mnenje v Washingtonu prevladuje, da je za spremembo odgovoren obisk francoskega premijerja Lavalja. Laval se je bal, da bo Hoover zahteval drastično redukcijo oborožene sile na suhem in na morju, kar je v nasprotju s stališčem, ki ga zagovarjajo francoski militaristi in bankirji, da se tako ustvari podlaga za politiv svetovnih ekonomskih in industrijskih aktivnosti. Vsega tega ne bo, kajti Boalova izjava pokazuje, da se bo Hoover zadovoljil s sklicanjem konference, pa čeprav ta ne bo dosegla ničesar v poskusu za svetovno razorožitve.

Rudarji stavkajo proti redukcijam

Pittsburgh, Pa. — Več kot tisoč rudarjev je zastavkalo na premogovnem polju Fairmont-Morgantown v West Virginiji in 550 rudarjev je pustilo delo pri Burnise-Westmoreland Mine Co., Pa., se glasi poročilo, ki ga je prejel glavni stan National Miners unije. Stavka je naperjena proti meznim redukcijam.

Unije svere pred revolto

Denver, Colo. — Na seji tukajšnjih unij in drugih delavskih organizacij je bil izvoljen komitej, ki bo vodil boj proti zniževanju življenjskega standarda. Na zborovanju se je veliko razpravljalo o brezposelnosti in drugih učinkih industrijske depresije. Sprejeta je bila tudi resolucija, ki svari delodajalce pred nadaljnji redukcijami mezd, kar lahko dovede do revolte in industrijske vojne.

Rudarji se upirajo redukcijam

Socialisti bodo pomagali rudarjem, ako se bodo izrekli za stavko

Pittsburgh, Pa. — (FP) — Rudarji, ki so uposleni pri Pittsburgh Terminal Coal Co., so organizirali močno opozicijo proti redukciji mezd za petnajst odstotkov, ki jo namerava kompanija uveljaviti. Rudarji so člani United Mine Workers unije, s katero je kompanija sklenila pogodbo v času, ko je bila stavka, katero je vodila NMU, v polnem zamahu.

Dogovor določa, da se pogajanja glede mesečnih lastv med družbo in zastopniki unije lahko obnove na vsake tri mesece. Kompanija se je skušala okoristiti s to določbo in je naznanila redukcije. Temu je sledila stavka rudarjev v Coverdalu, kjer ima kompanija svoj premogovnik. Takoj na to je bila sklicana seja med predsednikom ptega rudarskega distrikta U. M. W. A. Patrick Faganom in upravo kompanije. Rezultat se je bila odgoditev stavke za en teden. Vprašanje redukcije je bilo sedaj dano rudarjem na glasovanje. Rudar prejme sedaj 45 centov za tono premoga, ako bo po redukciji uveljavljena, bo prejel le 38 1/2 centa.

Socialistična stranka, ki upravlja pomočni sklad za rudarje, je naznanila, da bo podpirala rudarje v primeru stavke.

Ekonomika vojna

Evropske države skušajo stabilizirati svoje finance s redukcijami mezd in carin

Berlin. — (FP) — Ekonomika vojna, ki divja v Evropi, je sadela delavce najbolj, ker morajo prenašati najtežja bremena. V zadnjih tednih se je javnost najbolj zanimala za drastične redukcije mezd in brezposelnostne podpore v Angliji, toda sedaj je prišla na vrsto Nemčija s razglasitvijo mesečnih redukcij.

Nemška državna železnica je obvestila svojih 350.000 delavcev, da je pogodba potekla in valed tega se morajo pripraviti na nove redukcije. Slično obvestilo so prejeli poštni in drugi državni uslužbeni. Ti uradni koraki so le pričetek splošne kampanje za znižanje mezd.

Več kot 300.000 rudarjem v Porurju grozi nadaljnje znižanje za 7%. V januarju so jim bile mezne redukcije na 6%. Brezposelnost med rudarji je splošna in stavka, ki se je izcimila, je rezultat obupa in stradanja.

Na drugi fronti pa britaki konservativci zahtevajo visoko carino. Italija je prej zvišala carino, da prepreči dumanje angleških pridelkov. Francozi grozijo, da bodo odgovorili s enako akcijo, ako bo Velika Britanija izključila uvoz francoskih vin in drugih produktov.

Evropa gre akoci najbolj desperatno ekonomsko krizo v njeni zgodovini. Ta kriza postaja od dne do dne resnejša valed redukcije nakupovalne moči. Vladajoči razred v Angliji, Nemčiji, Franciji, Italiji in drugih državah znižujejo mezde z namenom, da stimulirajo zunanjo trgovino, na drugi strani pa grade carinske zidove, ki ovirajo zunanjo trgovino. Tako ta remedura slabša bolezen, katero hočejo odpraviti.

Evropa rabi naknadna tržišča za svoje izdelke. Teh pa ni in tako se obstoječi ekonomski sistem s čedalje večjo naglico bliza prepadu.

Učiteljice v Alabami se pritožujejo

Montgomery, Ala. — Učiteljice v osnovnih šolah niso prejele svojih plač že pet mesecev in vse pritožbe nič ne pomagajo. Sedaj so zagrozile s stavko, ako v kratkem ne dobijo plač.

ČIKAŠKE UČITE- LJICE ZAGROZI- LE S STAVKO

V tem vidijo edino sredstvo, s katerim bodo lahko opozorile javnost na njihove poteškoče

Chicago, (FP) — Stiriti-soč čikaških učiteljic ni prejele svojih plač že pet mesecev in sedaj razpravljajo o stavki, ki naj prične 1. novembra, da tako opozore javnost na njihov desperatni položaj.

Mnogo učiteljic meni, da bodo starši otrok pritlačili na politike, da ukrenejo nekaj, ako bodo šole zaprte valed stavke.

Na aborovanju učiteljic, ki se je nedavno vrnilo na južni strani mesta, je bila sprošena zahteva za stavko in je takoj dobila veliko pristavev.

Med učiteljicami prevladuje mnenje, da bi lahko župan Cermak in governer Emmerson preprečila bedo, v katero so sabredle. Mnogim so bili prodani domovi, druge pa so postale žrtve oderuhov. Oba, župan in governer, sta odklonila pomoč.

Cermak je očividno odrekel pomoč iz političnih cilnov. Sedanjí šolski odbor tvori jo ljudje, ki jih je imenovala prejšnja administracija. Cermak jih je poslal, naj resignirajo, da tako naredijo prostor njegovim pristavcem, kar so pa odklonili. To je varok, da Cermak neče, da bi mesto dovolilo denar za plače učiteljicam.

Governer Emmerson je bil vprašan, naj skliče izredno zasedanje državne legislature, ki naj bi razpravljala o tem vprašanju. Governer, ki igra svoje vrsto politiko, ne mara ničesar slišati o tem.

Tako učiteljicam ne preostaja drugega kot stavka. Ako bodo starši uvideli, da je stavka škodljiva vzgoji njihovih otrok, bodo zahtevali akcijo.

Zatvoritev šol bi bila toliko bolj resen pojav valed brezposelnostne situacije. Na tisoče otrok je odvisnih od šol, ki jim dajejo hrano. Ako bodo šole zaprte, bodo otroci lačni, a lačne bodo tudi učiteljice, ako v kratkem ne pride do izpremembe.

Vlada bo pomagala železnici

Meddržavna trgovinska komisija je odobrila začasno zvišanje voznih cen na nekatere vrste blaga

Washington, D. C., 21. okt. — Meddržavna trgovinska komisija je včeraj odklonila peticijo železniških družb glede 16% povišanja voznih cen na tovarnih vlakih na temelju, da bi bilo to v sedanjí ekonomski situaciji škodljivo interesom dežele.

Namesto tega je komisija predlagala začasno zvišanje voznih cen na nekatere vrste blaga. Dodatni dohodki, ki jih bodo v smislu predloga prejele železnice, se bodo porabili za ustanovitev posebnega sklada, iz katerega bi se črpale sredstva za plačevanje obresti na železniške bonde in druge obveznosti. Komisija sodi, da bodo železnice valed začasnega zvišanja voznih cen prejele krog sto milijonov dolarjev več na leto. Ako bi komisija odobrila zvišanje za 15%, bi se dohodki železniciam povečali za pol milijarde dolarjev na leto.

Ker je komisija zavrgla peticijo glede 15% zvišanja, obstaja možnost, da bodo železnice pričele reducirati mezde, da tako povečajo svoje dohodke. To so namignile že takrat, ko so predložile peticijo. Naglašale so, da je depresija zmanjšala njihove dohodke in da bodo prisiljene reducirati mezde, ako bo meddržavna trgovinska komisija odklonila njihove zahteve.

Indijski muslimani v oboroženem pohodu. Mohamedanci v Indiji ne priznavajo Gandija in njegovega pacifičnega vodstva in sovražijo Hinduje prav tako kot angleško nadvlado.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO EN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Memorandum: en Zdravni dan (sloven Chicago) in Kana-
do \$5.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; en
Chicago in Kana \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta; en in-
ternativno \$5.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$5.00 per year, Chicago and Canada \$2.50 per year,
foreign countries \$5.00 per year.

One glass po dogovoru. — Recepti se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be
returned.

Member on van, kar ima slika s listom:

PROSVETA

3537-39 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglasu, na primer (Sept. 20, 1921), poleg vsakega
imena na naslovu pomeni, da van je s tem datumom potekla na-
ročnina. Posvetilo je pravilno, da se van list ne ustavi.

Na Španskem

Španija se polagoma luči iz strašne skor-
je okamenelosti, v katero je bila zakovana dol-
ga stoletja. Zadnji teden je ustavodajna zbor-
nica ločila cerkev od države. Za Španijo je
bil to tako velik dogodek, da je padel začasni
predsednik Zamora, ko ni mogel doseči svojega
kompromisnega načrta. Če se je Zamora toliko
ujedal radi cerkve, je bolje, da je odstopil.
Njegov začasni naslednik Azana je videti bolj
napreden.

Obenem z ločitvijo morajo jezuiti zapu-
stiti Španijo. Druge redove bodo še tolerirali
nekaj časa, toda vzdrževati se morajo sami.
Sola postane svobodna in svetna; cerkev ne bo
več imela nobene kontrole nad šolami. To je
prvi pogoj, da nova Španija lahko razvije mo-
derno šolstvo, s katerim dvigne vzgojo nove
generacije, deloma tudi stare, iz srednjeveške
kleti in jo postavi na zdravo podlago.

Zatem je španska ustavodajna zbornica
sprejela zakon razporeke in odpravila staro raz-
likovanje med zakonikimi in nezakonikimi o-
troci. Zakon razporeke je zelo liberalen, veliko
liberalnejši kot so ameriški zakoni te vrste, ker
dovoljuje ločitev za vsak "upravičen varok".
Tak zakon je bil nemogoč, dokler je bil katoli-
ciem državna vera Španije. Najprej se je
morala Španija osvoboditi izpod ledenika —
cerkve.

Nova Španija ima še veliko dela pred so-
boj. Ekonomska stran dežele je slaba. Pred-
no se Španija dvigne na svoj črti na stopnjo
industrijske civilizacije, bo vzel precej časa
in truda. Demokratična republika je podedo-
vala brez malega razvaline. Senziti na teh
razvalinah nekaj dobrega in trdnega, to je sedaj
naloga španskega delavstva.

Nič novega

Chicago Daily Tribune je imela zadnji pon-
deljek poročilo o "avstrijsko-jugoslovanske me-
je", ki se glasi, da nova ustava v Jugoslaviji
ni prinesla nobene demokracije in ničesar ni
bistveno izpremenila. Zunanji opazovalci in
opozicija v Jugoslaviji pravi, da je vse skupaj
švindel. Celo lojalni Srbi pravijo, kadar ni
policijske blizu, da zdaj imajo "ustavno dikta-
turo."

Tribunin poročevalec piše, da so trije glav-
ni razlogi vodili kralja Aleksandra, da je opu-
stil osebno diktaturo, ki jo je vodil od 6. ja-
nuarja 1929. Prvi je "grand stand play", da
pridobi simpatije v Ameriki za veliko posojilo
Jugoslavije. Obliki generala Douglasa Mac-
Arthurja, šefa generalnega štaba ameriške ar-
made, je s tem v zvezi. Vest, da bi jugoslo-
vanaka vlada rada naredila vtis na Ameriko,
da je ustavna monarhija, ker Američani ne-
žejo investirati denarja v diktature, je prišla iz
sanesljivega vira. Zunanji minister Marinko-
vič je prinesel iz Ženeve zagotovilo, da bo med-
narodna banka v Bazlu jamčila za šestnajst
milijonov dolarjev posojila, ampak to posojilo
kmalom nadomesti plačila iz Nemčije, ki jih je
ustavil Hooverjev moratorij in izravna budget.
Veliko več denarja je treba, ako hoče vlada
izvajati svoj program javnih del. Na ta denar
računa iz Amerike.

Drugi razlog je razmerje med kraljem in
generalom Živkovičem, predsednikom vlade, ki
bi rad sam bil diktator. Tretji je, da se na nov
način zmesijo jugoslovanske narodnosti v eno
celoto pod hegemonijo Srbije. Nova ustava je
predvsem naprjena proti Hrvatom, jugoslo-
vanskim Katolicem, nato pa proti vsem onim,
ki se ne strinjajo s politiko vlade. Nova usta-
va izključuje vsako sekcionalno politiko. Teo-
retično bi vlada ne imela ničesar proti opozi-
cijski stranki, če bi stranka bila splošna in
bi imela splošen državni program, toda hrva-
škimi avtonomistom, slovenskim katolicem ali
celo srbski kmetijski stranki ne bo nikdar
moglo dobiti niti enega poslanca v zbornico,
ker so vsi ti elementi omejeni le na gotove
sekcije države. Na ta umetni način so izklu-
čeni iz parlamenta in zato vlada ne bo imela
opozicije pri volitvah prihodnjega meseca.

Tako poroča Chicago Daily Tribune. Za
ameriške Jugoslovane ni to — nič novega.

Brisbane poroča v svoji dnevni koloni, da
Francoski, naš glavni zaveznik, akušajo izpod-
kopati ameriški dolar, da bi tudi ta zašel pa-
dati. To dokazuje, da niso več naši zavezniki.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Naš "Zdravni dan"

Cleveland, O. — Ker imamo v
Ameriki že različne dneve za različne
proslave, je tudi dobro, da imajo zadrugarji svoj dan, da
manifestirajo za svoje ideje. Dan
25. okt. 1921 je namenjen za
"Zdravni dan" zadrug v državi
Ohio.

Ideja zadrugništva je starejša
kot smo pa mi. Uveljavila se je
po nekaterih evropskih državah
do velike moči. Med Slovani da-
tira ta ideja deleč nazaj v zgo-
dovino. Posebno močna je bila
med starimi Slovani. Spominja-
mo se, ko so nam učitelji v šolah
pripovedovali o starih Slovanih,
in citali smo o njih v šolskih
knjigah. Zgodovina govori, ka-
ko so ti stari Slovani poznali
skupne cilje in kako so se udele-
stovali za skupne interese in
reševali skupno svoje probleme
in potrebe. Zavedali so se, da
pravilno izrazim, bolj svoje moči
kakor se jo zavedamo danes mi
v dobi rade, telefona, avtomo-
bila in zrakoplovstva. Prvi za-
drugarji niti sanjali niso o rabi
elektrike kot pogonsko silo različnih
strojev, ki so danes v rabi.
Kljub temu se imamo mi še do-
sti učiti od naših pionirjev na
zadrugnem polju.

Z zadrugništvom v Ameriki je
ta ideja, ker nam mladino za-
strupi sedanjí šolski sistem ta-
koj, ko jo dobi v svojo oblast.
Sedaj nastane vprašanje, če je
to resnica. Poglejmo prvo šolsko
knjigo, ki jo dobi otrok v svo-
je roke, ko prestopi prag šolskega
poslopja. Takoj v začetku, ko
se otrok navadi čitati, čita to le-
to: "Mr. Smith buys ten bush-
els of apples and pays \$7.00 for
them. He sells the same apples
at \$1.00 for bushel." Sedaj pri-
de glavno, ki pravi: "How much
did he make?" Tukaj leži tisto
zlo, ki tare danes zadrugno, u-
nijsko in politično gibanje med
ameriškim delavstvom. Če bi ne
bilo tistega: "how much I make",
bi zadrugno gibanje ne imelo ta-
ko trnjeve poti v Ameriki kot
jo ima.

Počasi gre delo, ki ga vršijo
zadrugarji, naprej. Mnogo bi se
lahko več naredilo, če bi se de-
lavski sloji opirali svojih za-
drug in kupovali svoje potrebni-
štine v zadrugnih trgovinah, ker
pregovor se vedno drži: "Sloga
jači, nesloga tlači!" V organizi-
ciji je moč, in tega se bodo mo-
rali prej ali slej naučiti tudi de-
lavci v Ameriki.

Organizacija, ki ima cilj dobiti
samo nekaj centov več plače za
svoje člane, nima pravice do ob-
stoja v današnjih časih, ker so
prevešeni. Zgradba kapitalističnega
državnega reda se majo, in
ni več daleč čas, ko se bo jela
khati in rušiti. Če to vidimo,
moramo biti pripravljeni, da na
mesto porušenega postavimo ne-
kaj novega in boljšega. Zopet tu-
kaj mora biti delavska organizi-
cija, ki bo to delo izvršila. Mora
pa biti organizacija, ki ne bo re-
kla: "Kaj bomo mi dobili?" ampak
kaj bo bolj koristno in bol-
jša za človeško družbo. V tem
pravcu moramo tudi mi voditi
naše zadrugno gibanje, ker v tem
se lahko spopademo in naučimo
za mogoče poznejše delo.

Slovenska zadrugna zveza v
Clevelandu, Ohio, ima tri trgo-
vine, kjer lahko dobiti svoje ži-
vitvene potrebščine. Slovenska
zadrugna zveza vabi vse Sloven-
ce in Slovenke, da postanete nje-
ni odjemalci in delničarji, ker
s tem boste pomagali vršiti de-
lo, ki ga ta organizacija vodi že
dolgo vrsto let. Čas ni več daleč,
ko bomo prišli nekaj narediti
v svojo obrambo, če ne, nam
bodo verljive trgovine diktirale
ceno, ki jih bomo morali plačati,
ker druge trgovine ne bodo ime-
le sploh prilike, da bi obstajale.
Organizacija in centralizacija ve-
ričnih trgovin bo pomela s vsem
kar bo slabše in slabše od
nje. Organizacija je tista, ki v
tem slučaju uničuje samostojne
trgovine. Učimo se od njih! Če
je zanje dobra organizacija, za-
kaj bi ne bila za nas?

Postanite odjemalci in delničarji
te zadrugne in ne bo vam žal.
Ker pridružili se boste ljudem,
ki delujejo po svojih mo-
čeh v korist vsakega delavstva in
človeške družbe.

Takoj v začetku sem omenil,
da bo "Zdravni dan" 25. okt.
1921. Na ta dan bodo zadrugne
države Ohio manifestirale za
svoje zadrugno gibanje. Ves pro-
gram se bo vršil v dvoranih S.

N. doma na St. Clair ave. Na
programu so pevake točke, govo-
ri o pomenu zadrugništva, dekla-
macije in žive slike. Po progra-
mu se bo servirala zadrugna ve-
čerja v spodnji dvorani S. N. D.
Pridite, ne bo vam žal. Rezer-
virajte 25. okt. za obisk manife-
stacije zadrugnega gibanja. Spo-
znali se boste z delavci na za-
drugnem polju v državi Ohio.
Vstopnina je jako nizka.

J. S., direktor SDZZ.

Pismo tu rojene Slovenke

Blaine, O. — Kot devetletna
deklica sem se pred desetimi
lety — v decembru leta 1921 —
podala s mojimi starši iz Davi-
sa, W. Va., v njihov rojstni
kraj, to je v Zarečju pri Trn-
ovem (ilirska Bistrica na No-
tranjskem, ki je sedaj pod Ita-
lijo). Težko se nam je bilo lo-
čiti od tukajšnjih prijateljev in
znancev ter iti nam otrokom v
neznane kraje.

Dasi nisem bila velika ne po
postavi ne po letih in nisem raz-
umela kaj je Amerika, se pa
prav dobro spominjam, da mi je
na Davisu mati s veseljem dala
belega kruha, toda v deželi mo-
jih staršev, ki je nisem prej po-
znala, pa nisem večkrat imela
niti črnega kruha. Ob takih
prilikah sem se pač večkrat
spominjala na moj rojstni kraj v
Ameriki. Pa kljub temu, da
sem morala večkrat prikrivati
svoj glad z upanjem na boljše
dni, sem preživela v Zarečju
najlepše dneve moje mladosti.
Koliko lepih uric je odjadralo
v večnost, ko smo se dekleta ob
nedeljah zbrale vse pod vaško
lipo in veselo prepevale slo-
venske pesmi. Toda le na skriv-
nem, ker tam slovenski narod
zatirajo.

Uroda pa me je ločila od te
vasice dne 23. sept. t. l. ter me
čolniti življenja pripeljal nazaj
v rojstno deželo. Prinašam
najsrčnejše pozdrave iz Zarečja
in cele okolice vsem rojakom
in rojakinjam, ki so tudi prebili
svoje mlade dni na Slovenskem.

Bil je jasan oktobrski dan,
11. oktober, nedelja, in solnce
je proti večeru polnilo svoje
poslednje karko na zemljo, ko
sem dospela v svoj rojstni kraj.
Da sem se rekla dežele suho-
sti, se moram najsrčnejše sa-
hvaliti tisti Pauli in strici Niku
Glogovčev tu v Blainu, Ohio, ter
stricu Josipu Vičič v Cantonu,
Ohio. Ker njega nisem še ni-
koli videla, mu izročam najsr-
čnejše pozdrave in si šelim sko-
rajnjega svidenja. Posebne
pozdrave pošiljam družini To-
mažič v Coropolisu, Pa., ter
družinam Jenko, Gombič in Ko-
vačič v Exportu, Pa.

Ze več let nisem videla, še
manj pa čitla slovenske časopi-
se, zato sem tu pri teti z ve-
seljem čitla "Prosveto", ker
pri nas v Zarečju je vse tuje
Lah zatri in hoče zatreti tudi
naše malo slovensko govorico.

Utopil bi rad tujčin vam čol-
nič, in venček slovenskih deklet,
pa fantje slovenski ne bojte
se nič. Če arce vam bje, dajte
zopet ter trdno držite plug slo-
venske kulture, da vam ga tu-
jec ne zatre! Sprejmite pozdra-
ve iz deželice te — v slovenske
dobrave vam kliče srce: Zdrav-
stvijte!

Ivanka Vičič, Box 188, Blaine, Ohio.

Poslednji odgovor

Cleveland, O. — Kakor v sta-
rem Rimu, tako imamo tudi pri
nas v Clevelandu "javni forum"
na Public Squaru, v aredini na-
šega mesta. Tega se seve naj-
več v sedanjem času poslužujejo
naši komunisti. Če bi se za po-
dal tja poslušati njih govore in
bi stavil govorniku vprašanje, bi
prav gotovo dobil loto "lekčijo",
kot sem jo dobil od Franka No-
vaka dne 10. t. m. in od Franka
Klopičeve dne 16. t. m. in Prosveti.

"Kapitalisti hočejo vojno s so-
vjetskimi Rusijo," je še tako sta-
ra pesem, da jo še vrabci šviga-
jo, pa vendar jo še toliko agita-
torjev za sovjetsko Rusijo po-
navlja. Ali hočejo res kapitali-
sti samo s sovjeti vojno? Kapi-
talisti so za vojno s najslabšo
komunizmo, če bi jim to donosalo
profite. Zato vidimo, da ni samo
Rusija, koljo bi kapitalistične dr-
žave rade napadle. Poglejmo te
države med sabo. Nemčija bi ra-
da dobila, kar je zgubila, od

Francije. Italija ima še precej
"Italijanov" za osvoboditi izpod
jugoslovanskega "jarma." Ob-
ratno bi rada Jugoslavija rešila
zatirane Jugoslovane. Ogrska bi
rada dobila nazaj prejšnjo moč,
Avstrija ravno tako, kakor bi se
tudi rada bojevala Rumunija in
tudi Poljaki so bojaželjni. Japo-
nska se hoče širiti, ker je prema-
lo ozemlja za njen narod. Torej
bojevali bi se radi vsi. Angličji
bi pa najrajši podjarmili vse.

Sedaj pa nastane vprašanje,
če bi tele kapitalistične države si
res upale udariti na Rusijo, kot
nam to slika naš Spartak. Če bi
bili zanje res tako lahki, kdaj
bi se to bilo že zgodilo, in ne bi
bilo treba čakati prerokovanja
raznih agitatorjev. To kapitali-
ste pač malo skrbi, kdo bi se ho-
tel dandanes bojevati. Kajti se-
daj se več ne piše o junakih sve-
tovalne vojne, sedaj prihajajo na
dan grozote in druga ničeva de-
janja vojevanja. Tako, da tisti,
ki so imeli nekdanj okus pokaza-
ti junaške čine, sedaj izgubljajo
pogum. In Spartak naj mi poka-
že ljudstvo ene evropske države,
ki je pripravljeno na resnično
bojevanje. Prvič so blagajne
raznih držav izčrpane, drugič je
pa vprašanje, če ne bi nastalo v
Evropi še več republik ali pa
morda celo samo ena republika
Evropa. Vse kaj takšnega je
mogoče. Zato je vojno strašilo in
vpad v Rusijo brezpotreben ar-
gument.

Če gre pri tem samo za pro-
pagando, sem pa v mojem prejš-
njem dopisu omenil, da imamo
propagande kolikor hočemo. I-
mam pred sabo list "Moscow
News." Naslov je: Moscow,
Strastni Boulevard 111. In če
hoče kdo telefonirati, naj pokli-
če "Ogomyok 3-11-43." Ta list
dela fino propagando, da boljše
ni potreba — sama hvala.

Na 4. oktobra je na Euclid in
E. 82. cesti v Clevelandu pri-
djal dr. Lupton v aristokratski
presbiterianski cerkvi in je po-
dal sliko o Rusiji. Fina propa-
ganda, saj je prinesel celo prid-
ge drugi dan lokalni dnevnik
"Plain Dealer." Navzok je bil tu-
di eden Slovenec, Frank Wes, ki
mi je pravil, da se je čudil, kako
je verno sledila ta naša "boljša
družba" drju. Luptonu v nje-
vem predavanju. Torej je propa-
gande več kot preveč.

Izprevidel pa sem, da se ne-
kateri moji zanimajo za zdrave
in močne ruske ženske. A to ni
čudno, saj ameriški kapitalisti
se tudi zanimajo za močne hrte
in mišičaste roke in pa prazne
glave. Te so najbolj pripravne za
izkoriščevanje. Za to mislim, če
bi človek imel eno tako močno
"squaw", ki bi lahko vihtela, re-
zala, premogarsko široko lopato,
bi moč takole od časa do časa
lahko počival. Saj tako delajo tu-
di kapitalisti. Zato mislijo naši
fantje, da naše Američanke niso
dovolj močne, so pa le... saj si
jih na milijone služi vsaj kruh
in mnoge rabijo glavo mesto hrta.
Naše mišice niso tako "dumb"
kot bi si kdo mislil. Tam v De-
troitu je 16 letno dekle in drugo
v Latrobu, in takih se dobi mno-
go tukaj, da imajo nekaj v glavi.
Če so žene glasovale za 18. a-
mendment, je bila krivda neka-
terni moč, ker so vedno stali pri
bazu, kjer je teklo pivo, mesto
daj se brigali za svoje družine.

V Milwaukeeju je izhajala
"Delavska Slovenija," ki je de-
lala veliko propagando za sovjets-
ko Rusijo. Tej propagandi so
nekateri verjeli in so odstopali.
Večina teh je že davno nazaj.
Govorili so alabo v novi državi, ko
so se vrnili, in tudi o tistih, ki so
propagando delali. Ampak tisti,
ki so bili že za sovjetse, niso imeli
pa izkušenj, so rekli: "Ta-
ko bi ti delavci ne smeli go-
voriti o delavski državi..." Me-
ni pa pravi Spartak, da bi ne
smeli tako pisati.

Če hoče kdo zbirati fond za
Spartaka ali Klopčiča, da gresta
v Rusijo, bom tudi jaz prispeval
kolikor bo v moji moči, pa to sa-
mo za tja, kajti tam si pa eden
ali drugi lahko poišče kakšno
močno Rusijo in tjo je vse kar
zastojuje. Zadrugi sem čital, da
tam ženske tudi strežejo zidar-
jem. Spet lepa prilika, fantje.
Tudi sem čital — kar se mi pač
čudno vidi — da imajo v delav-
ski republik v hotelih, na parni-
kih in vlakih 1. 2. 3. in 4. razred.
Če so val delavci, čemu toliko
razredov? To bo ravno isto kot
v burjavni Nemčiji. In v Mos-
kvi imajo tudi hotel Spartak —
od tod menda ime našega dopis-
alca.

Naš dopisnik pravi, da imam
predsedke glede sovjetske Rusi-

George Hanson, ameriški kon-
zular v Harbinu, Mandžurija, pre-
stavlja razmere tamkaj za ame-
riško vlado.

je, dočim jih imam le proti to-
liko opevani agitaciji v prid Ru-
siji; kot da bi mi kakšen agent
prodajal radio, kojega vsiljivi
govor znači, da ni gotov o čemer
govori. Izjavljam in prisegam,
da nisem proti Rusiji, sem pa
proti temu, da bi se tja poslalo
opazovalca, ako ne bi tam ostal
vsaj dve leti in si bi sam sku-
šal služiti kruh. Če se dobi tak
kandidat, ga bom podpiral, ker
akcija več šteje kot prazne be-
sedne.

Hočem še to pripomniti: An-
ton Garden je omenil, da bi po-
slali na primer Jolko Ovin. Če
pouče Ovin, potem sem gotov, da
nam bo opisal vse moskovske
cerkve in svetnike. (Na dopise
tikajoče se te propagande ne bom
več odgovarjal.)

Ne pozabimo na našo domačo
revolucijo. Jože Simekovič, član
gospodarskega odseka pri SNPJ,
je kandidat za koncilmana v 4.
distriktu v Clevelandu. Volitve
so 3. novembra. Volite zanj! Po-
stavila ga je socialistična stran-
ka — edina delavska stranka.

Frank Barbič.

Milvaške priredbe

Milwaukee, Wis. — V soboto
dne 24. oktobra bo v Harmonia
dvorani predavala Ana P. Kras-
na. Govorila bo o delavskem po-
ložitju, s posebnim ozirom na na-
še žensstvo. Upati je, da bo naša
naselbina pokazala dovolj zani-
manja za to predavanje. Slovenci
se kaj radi ponasamo, da smo
kulturni narod, zato mislim, da
ni odveč, če tu in tam posveti-
mo par uric v svrhu izobrazbe.
Te malo kdaj imamo priliko si-
šati podučno predavanje v na-
šem materinem jeziku, in kadar
se nam taka prilika nudi, je v
našem interesu, da jo sebi v ko-
rist izrabimo.

Predavanje se bo vršilo pod
avspicij društva, pripadajočih k
Prosvetni matci. Vstopnina bo
prost. Početek ob 8. zvečer.

Tudi na West Allison bo Ana
P. Krasna predavala, in sicer
dne 7. novembra ob 8. uri zvečer
v Kraljevi dvorani. Tudi tam se
pričakuje obilne udeležbe.

Najstarejša kulturna organi-
zacija milvaških Slovencev
soc. pevski zbor "Naprej", pri-
redi koncert in spevoigro "Na
vasi" dne 11. novembra v S. S.
Turn dvorani. O tej prireditvi bo-
mo več poročali pozneje. Zaen-
krat le to, da bo na tem koncer-
tu s svojimi citrami prvič jav-
no nastopil član Napreja s. Jože
Tesovnik. Jože, ki je sicer dober
igralec na citre, vendar nekoliko
boječ, se je končno vendar oso-
kolil in je objubil, da nastopi
javno. Jamčimo, da bo zadovoljil
vsakogar.

Valec slabih delavskih razmer
bo vstopnina zelo nizka — 50 o-
35 centov. Pri članih "Napreja"
se dobio tiketi — in sicer brez-
plačno — a katerimi bo omogoče-
no kupiti vstopnice po 35c.

P. O.

Debova spominška proslava

Chicago. — V torek, 20. okto-
bra, je preteklo pet let, kar je
umrl Eugene V. Debs, veliki so-
cialistični bojevnik. Zvečer tega
dne je socialistična stranka v
Chicago priredila Debovo spo-
minsko svečanost v dvorani Dou-
glas Park Auditorium, ki je bi-
la polna obiskovalcev. Bili so go-
vorji, godba in deklamacija. V i-
menu JSZ je Donald J. Lotrich
na kratko, a dobro počastil spo-
min na velikega moža.

Glavni govornik je bil Fred D.
Warren, nekdanji urednik bivše-
ga najboljšega socialističnega
tednika v Ameriki "Appeal to
Reason," kateremu je Debs po-
magal dolgo vrsto let. Warren,
osivel v boju, je povedal nekaj
anekdot iz Debovega življenja
in rekel, da bodoči ameriški zgo-
dovinar postavi Debovo ime na
prvo mesto med največjimi Ame-
ričani. — Eden navzven.

Edison — nesmrtnik

Thomas Alva Edison je bil eden iz
največjih ljudi v zgodovini. Amerika je
bila moža, ki je nele revolucionar civilni-
v zadnjih petdesetih letih in ji zapustil
praktičnih iznajdb, temveč je kot človek
in živel kakor malokateri drugi. Bil je
ki je demonstriral izrazno vrednost svojega
dela.

Ko ga danes ob njegovi smrti častimo,
je treba spomniti le njegovih dveh stvari,
čaja in dela. Od mladih let je delal. S
kalnini eksperimenti je začel z enajstim
in čital je knjige, toda verjel ni nikomur,
dokler ni sam preizkusil. Edison je bil
večji amouk na svetu. V šolo je hodil
tri mesece, kakor je bil izključen, ker je
preveč radoveden. Njegovo prvo delo je
v vlaklu ne radi tega, ker je bil službe po-
temveč ker je hotel imeti par centov, da bi
revije in knjige. Zgradil je lastno telegraf-
linijo in postal operator. V dvaindvajset-
letu je patentiral svojo prvo iznajdbo: reko-
za glasovanje.

V tem času je bil v New Yorku in
je trda; nekaj časa je spal na klopi v po-
Nato je popravil neko telegrafsko napravo
ko dobro, da je takoj dobil vodstvo cele to-
ne s sijajno — za tiste čase — plačo \$300
meseč. Ali se je učenil? Kaj se. Dvornik
drugo iznajdbo, katero je prodal za \$45,
pustil je službo, zgradil lastno delavnico in
del eksperimentirati z novimi praktičnimi
najdbami. Sprejel je izumovanje za svoj
klic.

Edisonov življenjepis se čita kakor po-
lovska novela, križana s povestjo o Horacu
gerju. Seznan njegovih iznajdb je ogrom-
Edison je bil največji praktični znanstvenik
vseh časov in eden največjih dobrotnikov sv.
On je iznašel električno luč. Mislite si, da
mesto, ki že nima električne razsvetljave,
našel je tudi sistem za distribuiranje elek-
trone gorkote, sile in luči in s tem je ust-
komfort za milijone ljudi. Iznašel je foto-
in a tem je raznesel človeško besedo, pesen
godbo v vse kote sveta. Iznašel je filmsko
mero, ki jo je kasneje združil s fonogra-
in dal podlago zvočnemu filmu, ki je danes
no razvedrilo civiliziranega sveta. To so
gove glavne iznajdbe. Med vojno je izpo-
45 izumov. S svojimi idejami in neumom
delom je ustvaril silno bogastvo in zasl-
za veliko armado delavcev. Industrija
trčnih naprav v Združenih državah sama
nez zapazuje 800.000 ljudi in izplačuje za
milijardo dolarjev v mezdah na leto.

Edisonovo življenje nam daje nepre-
ve zglede. Malo je bilo bolj navdušujočih
instrukcijskih. Prvi zglede je vztrajno
Edison si je gradil življenje na teoriji, in
sigurnejša pot do uspeha je v vztrajnem.
Delal je 14 do 18 ur dnevno, rekoč: "De-
moje največje veselje." Koliko nas je, ki
remo to reči? Koliko nas je, ki poskrbimo
imamo tako delo, ki nas resnično veseli.
son je dobro vedel, da ni gladke ceste do
ge. Malo nas je, ki bi imeli njegovo po-
ljivost. Kadar prihodnjik — ali bolje
prihodnjik — užgete električno luč, spo-
se, da je Edison, ko je izpopolnjeval elektri-
luč, o kateri so takratni učeniki močje reči
je nemogoča, konstruiral tritisoč sepa-
teorij in vsaka je bila zase dobra glede na
ri. Kaj si mislite o tej vztrajnosti? Da
bil dobro vlakno za žarnico, je sam pre-
6000 različnih rastlin in pošiljal ljudi po
svetu po razne rastline, kar ga je stalo 50
000. Končno je dobil, kar je hotel imeti.
je delal električno baterijo, je naredil
preizkušnji. Spet rekord vztrajnosti!

Kljub temu, da je bil Edison bogat,
brigal za bogastvo. Osebo je bil dober,
hak, priazen in demokratičen. Nečim
in pomp je sovražil.

Danes je med nesmrtniki in svet-
morda nikdar več videl enakega. — Daily T.
(Chicago).

Esa kapljica umori 10.000 ljudi

Pravni strupi primitivnih ljudstev.—Vloga strupa v vojnah

Londona poročajo, da se je v Greenu posrečilo iz gomoljnih adenijskih sestavi strup, ki ga zadošča ena sama kapljica, umori deset tisoč ljudi. Način delovanja tega nenavadno močnega strupa skuša vlada ohraniti strogo tajno, da se prepreči razširitev zlorabe.

Afrika je od nekdaj slovi kot zemlja, kjer se izdelujejo najhujši strupi za puščice in drugo orožje. Zlasti Bušmani so znani po tem, da vare strahotno učinkovite strupe, ki jih uporabljajo na lovu ali pa v zavratnih borbah z nadležnimi veseljivci sosedstev. Toda tudi primitivna ljudstva na otokih Južnega morja in v Južni Ameriki se prav razumejo na izdelovanje takih snovi.

Kanjskovalcem teh krajev dolni uspehi razkrinkati skrivnostne delavnice. Dandanes pa vsaj neke posameznih strupov ne poznamo, čeprav je kemijsko izdelovanje mnogih strupov vedno popolna zagonetka. Le to je zanesljivo dognano, da imajo učinek skoraj vseh puščic strupov na alkaloidih, to na dušiku sorodnih kemijskih snovi, ki so v strupenih rastlinah, sem pa tja pa tudi v živalskem mesu. V medicini igrajo alkaloidi zelo važno vlogo, jemljejo pa se tu seveda v prav neznanih množinah.

V strupu, ki ga uporabljajo v Ameriki, pa ni glavna sestavina alkaloidna snov, marveč kačji strup, ki se pripravja s sokom tega mlečka (Euphorbia cantharum). Radi pa uporabljajo tudi lepki sok strupe amarije (hematococcus toxicaria). Pijmeji-pritikavci osrednje Afrike pripravljajo svoj strup iz neke rastline, ki ji pripisujejo katjega strupa, bube neke brošče, potlej pa še neke snovi, ki jo imenujejo ngva. Stanleyjevih poročilih uporabljajo tudi strupe gnilega mesa, sokove neke vrste rdečih cvetov. V poročilih raziskovalcev se sploh večkrat ponavlja beseda, da dobivajo vse močnejše strupe in iz skupaj segnitih kač, krastarč, kuščaric, škorpionov in tarantel.

Tudi puščični strupi južne Amerike so rastlinskega ali živalskega izvora. V poročilih Orinoka in Amacónasa živčica indijska plemena, deloma pa tudi tista, ki prebivajo v Peruju, se najraje poslužujejo prosulega strupa kurare. Ta strup človeka omrtviči in smrt nastopi zaradi zastoja srca. Tudi ta strup se izdeluje iz rastlinskega soka, ki se mu pridene še kačji in mravlji strup. Indijanci Kolumbije se pa poslužujejo izločnine nekega žabjega pupka, in strupa neke zelene kače, ki živi po drevesu. Ti so tudi tisto plemo, ki se poleg loka mnogokrat poslužuje tudi dolgih cevskih pišalnikov za streljanje na divjačino, pa tudi v boju.

Prav silno učinkovite rastlinske strupe umejo izdelovati tudi divja plemena, živeča v gozdovih Sundskih otokov, zlasti na Javi in Borneu. Tudi te zalaga s strupom neke vrste stihnoza, poleg katere pa mešajo tudi sokove nekaterih drugih rastlin. Neki tak strup, ki ga uporabljajo na Malaki, ne povzroča krčev kakor oni z Jave in Bornea, marveč učinkuje natanko tako kot kurare.

Zanimivo je zasledovati uporabo puščičnih strupov v starem veku. Že Skiti so pomakali svoje orožje v razpadline glist in v splenseno človeško kri. Grki, Dalmati, Kelti in Gali so imeli vsi svoje specifične puščične strupe. Za stare Germane sicer pravijo, da so se posluževali zastreljenih puščic samo na lovu, a nikoli v vojni, vendar je pa ta sentimentalna trditve malo verjetna. Tudi Franki so streljali na Rimljane z zastreljenimi strelkami, ker jim je po sališki postavi prepovedano dvigniti zastreljeno orožje le zoper lastni rod, ne pa tudi proti sovražniku. Že v zgodnjem srednjem veku pa se je začelo v Evropi zastreljeno orožje vse bolj opuščati, dokler ni ta nečloveška navada popolnoma izginila. Seveda pa se dobri stari strupi niso pozabili, marveč so se v novem veku zlasti v renesanci prav pridno uporabljali v političnem življenju. Današnje mu kulturnemu svetu se vidi uporaba strupov preveč barbarška, a čimer pa ni rečeno, da je današnji rod kaj plemenitejši. Namesto strupov se pač uporabljajo strupeni plini.

Tudi v slabih časih evolejo prevare

Neka družba je oglašala domače delo za šivilje kot "izborno priložnost za nezaposlene ženske". Preiskava je dognala, da ta družba je sicer prodajala vzorce in šiviljo, ali ni dajala nikake prilike za zaslužek.

Neka trdila je trdila v svojih oglaših, da neki poseben lek je v stanu zmanjšati golšo (krof) v sedmih dneh, in zagotavljala čitatelje, da na tisoče ljudi more pričati, da so bili ozdravljeni s tem lekom. Vse preiskave so morale priznati, da to ni res, in morali so ustaviti nadaljnje oglaševanje.

Prodajalci "zdravnih pasov" so bili izgnani iz meddržavne trgovine, ker jim je poštna uprava prepovedala nadaljno trgovanje. Bilo je raznih teh "pasov": pas, ki znižuje debelost, ta, ki baje daje mladost nosilcu, — češ, da ga največji atleti in zdravniki priporočajo.

Neka ženska je oglaševala siguran lek proti šolčnim kamnom in drugim trebušnim boleznim. Na preiskavi je priznala, da so bile njene trditve "pretrane" in da ne bo kasnovana, je obljubila, da preneha nadaljnje oglaševanje.

Neka trdila, ki je prodajala lek proti naduhi, vnetju sapnika itd., je priznala, da njen lek ne pomaga prav nič.

Vse te švindlarje tvorijo izid federalnih preiskav v enem samem tednu. Federal Trade Commission ima namreč nalogo, da pazi na goljufive oglaševanje v meddržavni trgovini. Poštna uprava pa tudi vodi stalno vojsko proti hiženam v človeški podobi, ki rabijo pošto za prevaranje ljudi. Poštna uprava izključuje njihove oglaševanje in pisma iz poštnega prometa.

Med takimi švindlerji najdemo one, ki obetajo malemu kapitalistu hitro bogastvo z malo investicijo, ki prodajajo blago ob izredno nizkih cenah, katero blago pa nikoli ne pride, prodajalci obetajočih in neobstojećih inozemskih loterij itd.

V nekem slučaju se je ljudem obetalo razne visokodonoče naslove v novi vrsti prstožidarstva, seveda proti "malemu" plačilu. Neka takozvana "univerza" ponuja doktorske diplome proti gotovi šolnini. Vse to švindlarstvo ni brez humorja. Neki podjetni človek iz Kanade, ki je pisal "zaupna" pisma tisočim ljudem, katerih naslov je pobral iz telefonske knjige, je nudil, da bo poslal po pošti "12 kvartov kanadskega Rye" vsakemu, ki mu pošlje 15 dolarjev. Kaj pa so ljudje prejeli? Dobili so "Rye" zares, ampak ne viske, marveč rži v zrnih.

Organizacija, ki vodi borbo proti goljufivi trgovini, je Better Business Bureau, ki ima podružnice v raznih mestih. Ta urad preiskuje razne dvomljive trditve in oglaševanje.

Ali vse javne in privatne organizacije ne zadostujejo, ako občinstvo namo ne rabi neke previdnosti, predno vloži svoj denar. Vse take ponudbe, kot dobivanje kake lastnine za človeka, ki reši kako uganko, prodajanje draguljev za izredno nizke cene, medicinske, ki zdravijo bolezni, ki jih noben zdravnik ne more ozdraviti — vse to je dvomljivo in človek bi ne smel zlahka pasti v zanki.

"Lot" zastoj. — Ponujanje zemljiščne parcele zastoj, je stara igra, ki je pa še vedno v rabi. Navadno lot je premajhen za zidanje, ali pa se nahaja v najslabši legi. Treba kupiti še lot zraven ali ga zamenjati z drugim in pri tem človek plača toliko, da brezplačni lot je le prevara.

"Delo doma". "Help Wanted — Work at Home" ... Polno zaslužka v prostem času. Ni treba nikake izkušnje. Pišite po podrobne informacije". Takih in enakih oglasov je vsepovsod in moški ali ženska brez polja zlahka verjame, da je vredno poskusiti. Ali oglaš je navadno le golo izrabljanje ljudi v potrebi. Podrobnosti pridejo po pošti in navadno pravijo, kako more človek denar zaslužiti s pisanjem naslovov, življenjem, vzejemem, kroknjarje-

njem hišnih potrebščin, nabiranjem časopisnih odrezkov itd. Ali najprej treba, da si človek nakupi potrebni material, ki stane toliko in toliko. In ako človek potroši par dolarjev za material, najde kmalu, da oglašujoča trdika je zgubila vsak interes, čim je dobila ta denar.

Prodajanje farm po pošti. — Po navadi nikake zanesljive trdika ne skuša prodajati farm po pošti. Dejstvo, da priseljski zakon daje neke prednosti poljedelcem, je precej razvilo to trgovino s "malimi farmami", češ, da ta nakup za bodečega priseljenca bo omogočil njegov prihod v Ameriko. Najprej to ni res, in drugič nihče v svoji pameti ne bi smel kupiti nikakega zemljišča, predno si ga ogleda. Poleg tega vsaka država ali poljedelska šola rada daje informacije o kakovosti farm, ako človek navede, kje se nahajajo. Ni treba, da ljudje kupujejo močvirja in puščave, ko je zlahka izvedeti od zanesljivih strani, koliko je resnice na oglašanih zemljiščih.

Patentne medicinske. — V zadnjih letih je sicer mnogo manj oglaševanj goljufivih lekov, ker se več na to pazi s strani zdravstvenih organov in ko boljši časopisi ne pripravljajo takih oglasov. In vendar se cenil, da prebivalci Združenih držav trošijo približno 100 milijonov dolarjev na leto za ničvredne medicinske. Navadno, kar imponira kupcu, je dolg seznam priporočil s strani ljudi, ki so bili baje ozdravljeni. Preiskave navadno dokazujejo, da ti ljudje, ki so priporočali, so ali mrtvi ali pa sploh niso imeli nikdar dotične bolezni.

Trgovina z ničvrednimi leki je morda najhujša prevara izmed vseh, ker ne gre tukaj sa-

mo za izvajanje denarja, marveč tudi za to, ker dotični "lek" utedne škoditi direktno in indirektno s tem, da odvrača bolnika od pravičnega zdravljenja. Ko je človek bolan, naj se obrne k dobremu zdravniku in naj se po njem ravna, in naj ne zaupa v prodajalce "sigurnih lekov", ki jim je le do denarja.

FLIS.

ZRAK PROTI RAKU

Zrak, ki vsebuje 5 odstot. ogljikove kisline, je zelo škodljiv zdravju, čeprav se človek v njem še ne zaduši. Teda prav tak zrak se uporablja v najnovejšem času pri zdravljenju raka. Warburg je prvi dokazal, da je pri rakavi stanici dihanje zelo zmanjšano, naprosto pa je močno ojačeno sladkorno vrenje. Posledica tega procesa je pospešeno nabiranje mlečne kisline v stanici, ki pospešuje rast stanice na tvorbo. Slabše motnje v presnovi se opažajo pri raku tudi v vseh drugih delih telesa. Nadalje se je posrečilo odkriti, da se pri vseh aličnih obolenjih nagiba reakcija krvi bolj na alkalčno stran. In teh dejstev pa se dajo izbrati nekatera nova pota v zdravljenju raka. Poskušajo se prilagiti telo k ojačenemu dihanju, tako da postane kri bolj kisla. Oboje se je že posrečilo prof. Fischer-Weselu s tem, da preskrbi za dihanje kisla s petimi odstotki ogljikove kisline. Pri dihanju te plinske mešanice sprejema telo več kisika, ker pri mešanici ogljikove kisline pospešuje delovanje pljuč. Izgorevanje v stanici nakopičene mlečne kisline se s tem ojači, obenem pa zavre rast bolnega stančija.

Najzanesljivejše dnevne delavke vesti so v dnevniku "Prosveta". Ali jih čitate vsekdan?

RAZNE VESTI

Sodišče odločilo proti delavskim organizacijam

Philadelphia, Pa. — Vse aktivnosti v prilog organiziranemu delavstvu v kraju, kjer ima delodajalec "yellow dog" pogodbo z delavci, so nelegalne. Tako se glasi odlok državnega vrhovnega sodišča, ki je vzdrlo in junkcijo, katere je bila izdana proti negavičarskim stavkarjem, ki so pustili delo pri Kraemer Hosiery Co. v Nazarethu, Pa. Odlok v bistvu pomeni, da je vsaka agitacija za organiziranje delavcev prepovedana v mestu, kjer delodajalec prišli delavce za podpis "yellow dog" pogodbe.

Nepokoje med tekstilci se širi

Manchester, N. H. — Državni uradniki, policija in tovarnarji so vznemirjeni valed naraščajočega nepokoja med tekstilnimi delavci, ko se je zvedelo, da bodo sledili zgledu svojih tovarišev v Lawrenceu, Mass., in razglasili stavko proti meznim redukcijam.

Lawrence, Mass. — United Textile Workers unija je naslovila ultimatum tekstilnim tovarnarjem, da morajo umakniti redukcije mezd za deset odstotkov, predno bodo stavkarji pristali na arbitražo. Silena tajava je bila izročena tudi guvernerju Elyju, ko ga je obiskal komitej stavkarjev.

Nedavno se je vrnil velik shod tekstilnih stavkarjev, na katerem je poleg drugih govoril tudi William Z. Foster. Več kot dvajset tisoč delavcev je prisrketih v stavki.

Serif obstretjen

Marion, N. C. — Serif O. F. Adkins, čigar deputiji so ustrelili šest delavcev v tekstilni stavki v Marionu pred dvema letoma, je bil odpeljal v bolnišnico, ker ga je obstrelil neki bolnik, ki je ušel iz okrajne umobolnice in ga je Adkins lovil. Serifovo stanje je kritično.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

DELAVSKI POLITIČNI SHOD v Slov. Nar. Domu

v petek, 30. oktobra, ob 8. uri zvečer

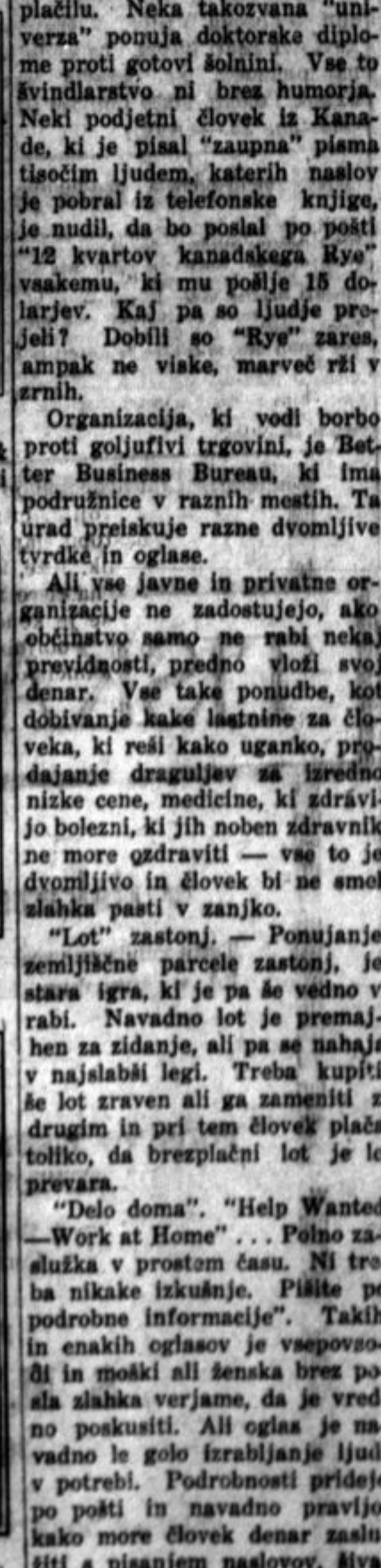
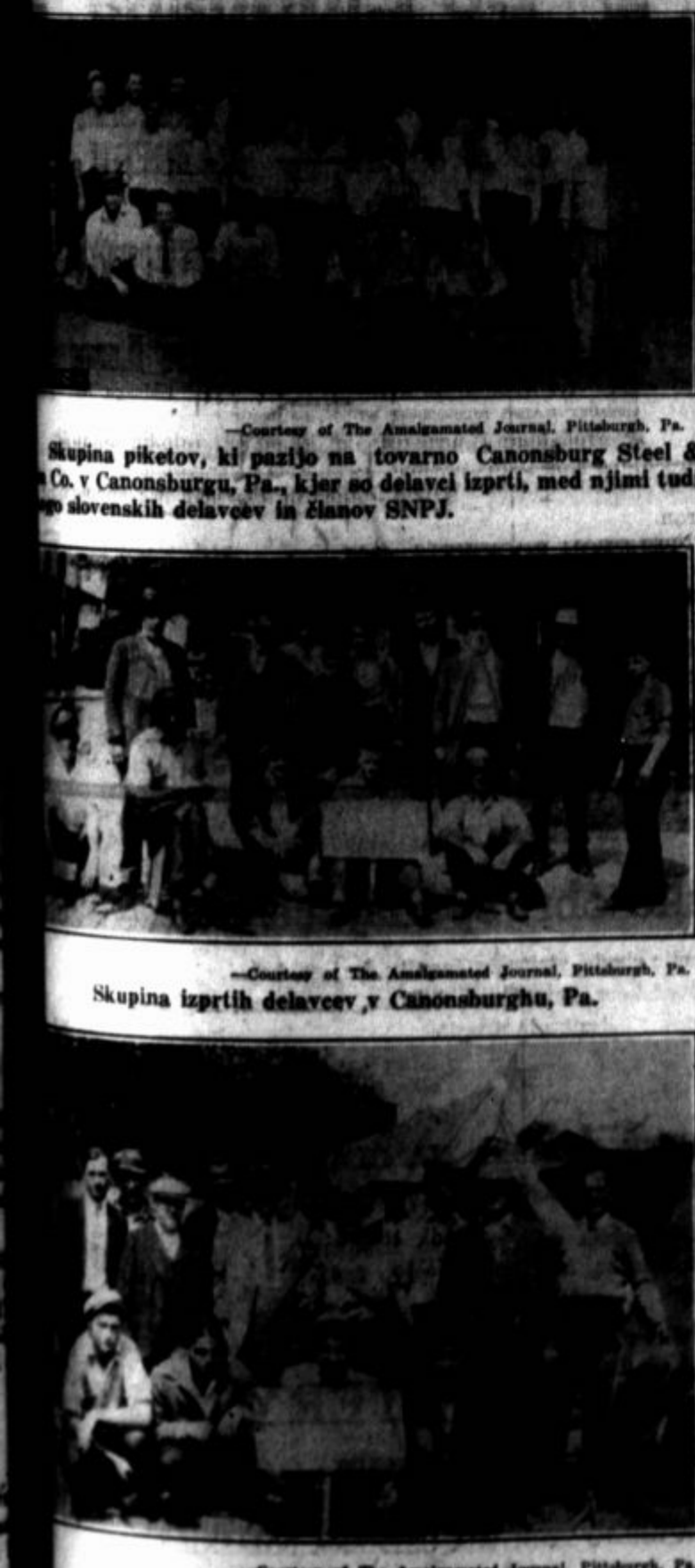
Govorniki: Madelhorn, Wahl in socialistični kandidat v IV. okraju JOSEPH A. SISKOVICH

Nastopi tudi klubova Zorja

PRIDITE na soc. shod v petek 30. oktobra ob 8. uri zvečer v S.N.D.

1. novembra ob 7:30 zvečer pa na priredbo soc. kluba št. 49 v S. Del. Domu na Waterloo Rd.

KAMPANJSKI ODBOR.

"Nič Rezkih Draženi za Lupe Jaz sem za LUCKY"

"Nič rezkih draženi za Lupe. Jaz sem za Lucky. Brez vprašanja—Luckies so gotovo dobro mojemu grlu. In živel vaš izboljšani Cellophanski ovoj — zares se da odpusti brez trganja — hvala onemu tabu."

Kako velik dodatek je Hollywoodu in filmu Lupe Veloz, najbolj leživa in živahna mala mehlika lepota, kar jih je preskočilo Rio Grande. Hollywood jo občuduje. Prihodnje bo igrala za nas v Metro-Goldwyn-Mayer's lepi ali "The Cuban Love Song"

Napravljene iz najfinjšega tobaka — Smetane mnogih Letinj — samo LUCKY STRIKE nudi zaščito grla potom posebnega "TOASTING" procesa, ki vsebuje uporabo Ultra Violetnih Žarkov — proces, ki odpravlja gotovo pečenje, hudo zdravljenost, ki je naravno navzoča v vsakem tobaknem listu. Ti izgnani dražljivci niso navzoči v vaši LUCKY STRIKE! "Zunaj so, sato ne morejo biti notri!" Ni čuda, če so LUCKIES vedno mile za vaše grlo.

"It's toasted"

Zaščitna Vojaka gila pred dražljivostjo — pred kašljem

Is Mokeotno-varen Cellophane Obdrži ta "Toasted" Okus Vedno Svež

NARAVNAITE — The Lucky Strike Flank Obdrži enak turek, letirich in zaboto avtorja za N. B. C. maršija.

